

meer- en
et een
kind
alleen
de, die
het kind
machtig
priester
t door
doop,
g van
lijkheid
meerde
medit.
akelijke
worden,
accept.
Woord
aan Zijn
de ver-
kt de
rzone
ehoorde
neming
r, maar
eldaden
en aan
et door
en ge-
gehe-
behoor-
uit van
de an
den
gedoopt
worden
eer het
lerzijds,
zonder
maar
tens de
genade
inderen

Hem behaagt. Alleen het feit, dat wij niet weten, wie onder deze kinderen naar het verborgen raadsbesluit Gods uitverkoren zijn, maakt, gelijk de Hongaarsche Confessie er aan toevoegt, dat men de kinderen der geloovigen in het algemeen voor geheiligd heeft te houden, zoolang totdat bij het opwassen het tegendeel blijkt. Van een afval der heiligen of van een verliezen der doopsnede is hier dus geen sprake. Wanneer zulk een gedoopte bij het opwassen toont een ongelooft te zijn, dan blijkt hieruit alleen, gelijk de Boheemsche Confessie het zeer juist uitdrukt, dat de heilige doop door de uitwendige bediening hem geschonken, hem ganschelijk niet tot nut is geweest en de naam van den Drieëenigen God tevergeefs over hem is aangeroepen. of, gelijk onze Geloofsbelijdenis in Artikel XXXV het zegt, zulk een goddeloos heeft wel het uitwendige Sacrament ontvangen, maar niet de waarheid des Sacraments, gelijk als Judas en Simon de Toovenaar beiden wel het Sacrament ontvingen, maar niet Christus, die door hetzelfde beteekend wordt, hetwelk den geloovigen alleen medegedeeld wordt.

DR. H. H. K.

Leestafel.

I. JAMES M. LUDLOW. DE DOCHTER VAN JERUSALEM. J. H. Kok — 1915. KAMPEN. Dit boek is een Hollandsche bewerking van een Engelsch verhaal dat zich in PALESTINA en meer bepaald te JERUSALEM afspeelt in den tijd der MAKKAËN.

De gebeurtenissen beschreven in de twee boeken der MAKKAËN leenen zich bijzonder tot stof voor een eenigszins romantisch verhaal en dit geldt met name van die gebeurtenissen welke plaatsgrepen in den tijd van JUDAS den Makkabeer.

LUDLOW, de Engelsche schrijver, heeft zich dan ook in hoofdzaak daartoe bepaald en zijn historische stof ontleent aan h. 3-9 van het eerste en h. 8-15 van het tweede boek der MAKKAËN. Het is Judas, de zoon van den priester MATTHATHIAS, die als de eigenlijke held in den joodsche vrijheidsoorlog tegen den Syrischen koning ANTIOCHUS IV. EPIFANES bijgaat, op den voorgrond treedt. Dan, ook hier heeft de schrijver zich nog nader beperkt en wel tot die periode in het leven van JUDAS, welke eindigt met den slag bij BETHZUR.

De verdere gebeurtenissen in dat leven liggen buiten zijn bestek.

In dit milieu van historisch gebeuren zette LUDLOW als hoofdpersoon DEBORAH, de dochter van ELKIAH.

Zij is de dochter van Jerusaleem." Met vrij groote zaakkennis van de historische gegevens is een en ander verwerkt tot een wel boeiend verhaal.

Ter onderbreking van den lezer zijn hier en daar verklarende noten aangebracht. Tegenover p. 89 vindt men zelfs een kaartje van PALESTINA, dat het stroom van den strijd der Makkabeën weergeeft.

Liefhebbers van dergelijke verhalen kunnen met dit boek op aangename wijze hun kennis der geschiedenis verrijken.

De Hollandsche bewerking is uit een oogpunt van taal en stijl lang niet slecht.

De beeltenis van DEBORAH tegenover het voorblad kan er toe meewerken, den lezer een voorstelling van de dochter van Jerusaleem bij te brengen.

2. ISAKDI. ABRAHAM, DE PELGRIM GODS. J. H. Kok — 1915 — Kampen. Deze uitgave van den heer Kok is weer heel iets anders. Met dit boek zijn wij op het gebied der stichtelijke lectuur.

ISAKDI zelf zegt er in zijn voorwoord van: "Wat hier den lezer wordt aangeboden, is slechts een poging om het leven van Abraham, den afgezonderde Gods, den kinderen onzes tijds te tekenen, die, als hij, zich hier beneden gaven en vreemdelingen welen en op reis zijn naar de stad der eeuwigheid."

De schrijver, die het leven van den Aarts-vader, ons verhaal in Genesis 12-25: 10, vroeger in bijbelzinnen had behandeld en voor het houden der bijbelzinnen aantekeningen had gemaakt, heeft die aantekeningen later uitgewerkt en deze uitgewerkte aantekeningen geeft hij in dit zijn boek.

ISAKDI'S ABRAHAM is metterdaad een stichtelijk boek.

Het is voor lezers als de Schrijver zich denkt, zeker een niet te vernemen hulpmiddel bij hun "geestelijke oefeningen", in welke met de *oratie* en *tentatie*, of het "gebed" en het "zelfondersoek", ook een plaats toekomt aan de "meditatie" of de "overdenking".

Het leven toch van ABRAHAM is hier zo beschreven, dat de lezing ervan in dit boek beelden, gedachten en gevoelens in het bewustzijn kan brengen, die het geloofleven vermogen "op te bouwen" en dat is "stichten".

De lezer moet er op verdracht zijn, dat in de opgave der bijbelplaatsen boven elk der 16 hoofdstukken, hier en daar een drukfout is blijven staan.

3. J. J. KNAF. CEN. OP DEN DORSCHVOER. Overdenkingen voor het oorlogsjaar 1914. J. H. Kok. 1914. Kampen.

In zijn ABRAHAM heeft ISAKDI het 14e hoofdstuk van Genesis beëindigd: Op 't oorkloofpad. De aantekeningen voor de bijbelzinnen, waarin hij dit 14e hoofdstuk behandelde, waren reeds voor lang gemaakt, en ook was, toen hij zijn manuscript, waarin hij die aantekeningen had uitgewerkt, gereed had, de tegenwoordige oorlog nog niet uitgebroken. Het onderwerp uit hoofdstuk 14 van Genesis bracht mee, een en ander van den oorlog in het algemeen te zeggen en wat hij er in zijn boek op pag. 59-61 van zegt, is lang niet mis. En dat het niet mis is, al was het dan ook niet met het oog op den tegenwoordigen oorlog gezegd, daarvan is ook ISAKDI zelf ten volle overtuigd. Op p. 39 toch liet hij in een noot drukken: "De schrijver, die enkele weken voor de mobilisatie in 1914 bovenstaande woorden neerschreef, had niet kunnen denken, dat in den vreeselijken volkeren-krijg, die thans woedt, dit alles letterlijk bevestigd zou worden."

Anders staat het met dit bundeltje meditatie van KNAF, hetwelk zeker niet minder dan dat van ISAKDI, een goede plaats inneemt onder onze nieuwere ascetische lectuur.

De tien overdenkingen of meditatie naar aanleiding van een Schriftwoord zijn, gelijk de onderrijt reeds auiduidt, door den zoo talentvollen prediker van GROSNOEN, bepaaldelijk geschreven voor het oorlogsjaar 1914.

De titel: OP DEN DORSCHVOER is ontleend aan de eerste van het tiental, die gaat over het bekende Schriftwoord uit Jesaja 28: 27-28 en

waarvan de aanvangswoorden zijn: *Want men dorchte de weg niet met den dorschwagen.*

De KNAF heeft met het schrijven van dit werkje voldaan aan een tot hem gekomen verzoek. "In Verzoek van den heer Kok, die meende dat een kleine bundel korte overdenkingen, naar aanleiding van een woord uit de Heilige Schrift" — bepaaldelijk in dagen van verschrikking als die sedert Augustus van 1914 zijn aangebroken — "zoo wel voor ons volk als voor ons leger ten zegen kan zijn".

De geachte schrijver, die op het stuk van belijdenis onze geestverwant is, en dien wij als geoeft meditatieschrijver ook uit zijn andere bundels kennen, heeft aan dit verzoek des heeren Koks op uitnemende wijze voldaan.

En wij de in 1914 aangevangen dagen van verschrikking ook in het jaar dat reeds zijn einde begint te naderen, nog steeds voortduren, kan Op DEN DORSCHVOER ook thans nog dienstig zijn voor het doel waarmee het geschreven is.

Van 't oorkloofpad voor ons volk als voor ons leger" spreekt het Woord VOORAF.

Ook voor ons leger.

En ik denk hier aan onze gemobiliseerden. Onder hen zullen er zijn, die ook voor "geestelijke oefeningen", voor wat de FRANSCHEN noemen "saint exercices" nog wel een rustig oogenblik kunnen vinden. Vaders, die onder hen hun jongens, studievrienden, die onder hen hun commilitones hebben, zou ik den raad willen geven: zendt uw zonen, uw vrienden 'n exemplaar van Op DEN DORSCHVOER.

4. OUDER. Weekblad voor de verbreiding der Gereformeerde Beginselen ten dienste van Kerk en Volk.

Nu ik het hier toch over KOK en KNAF heb, kan ik niet nalaten de aandacht te vestigen op deze nieuwe periodiek, waarvan De KNAF de Hoofdredacteur en de heer Kok de Uitgever is. Zij is verdeeld in negen rubrieken.

De eerste: Uit de FONTJEN des HEILS bevat een meditatie; in die welke BOUTSTENEN heet, wordt thans gehandeld over het Gebed; onder de rubriek: Uit de SCHOOLWERELD wordt besproken wat op het onderwijs betrekking heeft; dan volgt een rubriek: AAN HET SPIEGEL, waarin alles wat in de kerkelijke wereld aan het oog voorbijgaat, wordt bekeken en eindelijk een rubriek: SPROKKELHOUT, die citaten brengt. Ook de gewone rubrieken BOEKEN-SCHOUW, KERKELIJKE BERICHTEN en FEUILLETON ontbreken niet in dit Weekblad, dat op zijn laatste drie pagina's reeds nu met tal van advertenties is voorzien.

Het doel, dat De KNAF, wiens zielsoor wat op het gebied van kerk- en volksleven te hooren valt zoo scherp weet te beluisteren en wiens vaardige pen de gedachten van zijn finen en rijken geest op zoo sierlijke wijze in woorden vast legt, — het doel dat De KNAF zich met OUDER Paden stelt kan ook ons Gereformeerde niet anders dan sympathiek zijn. Moge het als laatste doel aan de reformatie van de HERNORMDE KERK, waarin De KNAF predikant is, maar ook, als meer verwijderd doel, aan de verbreiding der gereformeerde beginselen onder heel ons volk dienstbaar zijn.

6. VOLLEDIGE LUST DER BOEKEN EN GESCHIFTEN VAN DR. A. KUYPER. J. H. Kok, 1915, KAMPEN.

Onder de Kokiaansche uitgaven waarmee mijn leestafel als oversteelt is, wil ik ditmaal ook nog de aandacht vestigen op deze vrij nauwkeurige en zeer bruikbare boekenlijst.

Zij geeft, gerangschikt naar het jaar van uitgaven, de geschriften die verschenen zijn van 1860-1915.

Alleen de boeken met een + geteekend, zijn nog verkrijgbaar. Al de overige zijn uitverkocht.

Tegenover het titelblad, een welgelijkt portret van DR. KUYPER uit dezen tijd.

G.

Uit de Pers.

Naar aanleiding van den predikantenraad schrijft Ds. Schouten in de *Gedersche Kerkbode*:

Een tweede factor, die bij de behandeling van dit onderwerp ter sprake moet komen en die met de eerste in nauw verband staat, is, dat vele predikanten in den tegenwoordigen tijd hebben te klagen over gebrek aan waardeering.

De meeste gemeentelieden hebben er niet het flauwste vermoeden van, hoe veelomvattend de arbeid is van een Dienaar des Woords, die met ernst zijn taak tracht te volbrengen. Hij is met tweemaal preeken op een zondag met enkele uren catechiseren in de week niet klaar. Dat weten de huisgenooten van een predikant u wel anders te vertellen. Zij zien den man en vader over het algemeen slechts in den huiselijken kring als de maatschappelijke genoot. Anders zit hij op zijn studiële kamer, of werkt hij in de gemeente.

Welnu, wanneer zulke huisgenooten, voor en na, tot de ontdekking komen, dat er bij al den arbeid die verricht wordt, nog te klagen valt over gebrek aan waardeering, dan is het alleinsten begrijpelijk, dat de kinderen uit zulk een gezin weinig neiging gevoelen, om in de voetstappen van hun vader te wandelen. Wanneer men een moeiteloosheid niet verrichten, en daarbij hoort klagen over gebrek aan waardeering, dan is het zoo goed te verstaan, dat er van zulk een arbeid weinig bekoring uitgaat. Daar zijn dan ook kinderen van predikanten die verklaren: "Alles wil ik worden, maar dominee nooit!"

Wij willen niet generaliseren. Daar zijn gelukkig nog ook gemeentelieden bij wie het niet aan waardeering ontbreekt, en daar zijn ook enkele predikanten die oorzak geven tot rechtmatige klacht. Maar dit neemt niet weg, dat er in onze dagen toch meerdere predikanten gevonden worden, die lijden onder gebrek aan waardeering.

Gebrek aan waardeering allerziet ten opzichte van hun prediking. Niet allen hebben dezelfde gaven, en niet allen hebben evenveel gaven. Met dit feit wordt door vele gemeentelieden, en in vele gemeenten, veel te weinig rekening gehouden.

Het is bekend, hoe die predikanten, die hoogleraren in de theologie onder hun gemeentelieden tellen, schier eenparig verklaren, dat zij in hen de gemakkelijkste hoorders hebben. Zij weten, welke moeilijkheden er aan het maken van een goede preek verbonden zijn, en zijn daardoor in hun oordeel mild.

Wat is echter dikwerf het geval? Dat de laagste hoorders zich bevinden onder de minst ontwikkelde gemeentelieden, en onder hen wier geestesleed deerniglijk is.

Want die kan niet ontkend, dat lastige hoorders onder de geestelijke kranten moeten gerangschikt worden. Rustig dan rustig en slechts zeldzaam gesticht te worden, is een allebehalve gemiddeld verschijnsel. Zulke lastige hoorders hebben, dikwerf de gewoonte om met een paar nachtspreuken, die op den leper beschouwd kanacht na raken, hun veroordeelend vonnis over de gehoorde predikatie te vellen. Waar dit vonnis, meestal door middel van derden, den betrokken dienaar des Woords ter oore komt, kan dit niet anders dan ontmoedigend werken.

Met ruwe hand door anderen te zien nitrukken, wat men zelf met moeite heeft geplant, het doet zoo onwelvuldig aan.

Gebrek aan waardeering ook bij de andere werkzaamheden die in de gemeente worden verricht.

Velen weten heel goed aan anderen te vertellen,

wat de dominee zegelen staat, en vooral wanneer iemand lang in een gemeente staat, hebben de malcontenten dikwerf een serie van klachten en aanklachten. Maar van al datgene wat hij gedaan heeft, hebben zij meestal geen flauw vermoeden, en daar is dikwerf bij hen ook niet de minste lust en begeerte om zich hiervan eens op de hoogte te stellen. Velen vergeten, dat een predikant een feilbaar mensch is, en dat het slechts weinige moeite kost, om in zijn ambtelijken arbeid meerdere fouten op te sporen. De groote vraag is echter, of die gemaakte fouten te niet doen al het goede dat door zijn arbeiden in de gemeente werd tot stand gebracht?

Op deze vraag zal in de meeste gevallen het antwoord wel ontkennend moeten luiden.

Nog eens, daar valt ook bij sommige predikanten te klagen over gebrek aan trouw, maar daar zijn ook meerdere gemeentelieden bij wie het hapt aan gebrek aan waardeering. Met name dit laatste wil mij voorkomen, één van de oorzaken te zijn, waarom zoo weinig kinderen van predikanten lust gevoelen, om zich voor te bereiden voor het ambt van dienaar des Woords.

Officieele Berichten.

Classe Dordrecht.

De kerkerad der Geref. kerk te Sliedrecht bericht, dat de classe Dordrecht D.V. vergaderen zal te Dordrecht op Donderdag 11 November a.s. gewone tijd en plaats.

Punten voor het agendum worden ingewacht vóór of op Zaterdag 25 October e.k. bij den scriba. Namens den kerkerad voornoemd:

J. BRUGGOM, praeses.
A. F. VAN NEEUWEGEM, scriba.

Sliedrecht, 8 Oct. 1914.

Classe 's-Gravenhage.

De kerkerad der Gereformeerde kerk te 's-Gravenhage bericht, dat de classe 's-Gravenhage te 's-Gravenhage vergaderen zal op Dinsdag 16 November a.s. en niet op 9 November, zoo als eerst gemeld is.

Namens den kerkerad voornoemd:

C. LEON CACHET, scriba.

De roepende kerk van Hellevoetsluis maakt bekend, dat de classe Brielle op 3 Nov. te Middelharnis zal vergaderen des v.m. te 9 u. 30. Stukken voor deze vergadering worden vóór 27 Oct. bij de laatste ondergetekende ingewacht.

A. KOLLAARD, praeses.
P. PRINS, scriba.

Korte notulen der vergadering van de classe Barendrecht, 1 Sept. 1915 te Barendrecht.

1. De praeses van den kerkerad der roepende kerk, Ds. Kunst van Barendrecht, opent te half negen de vergadering. Gezongen wordt Ps. 84: 3, gelezen Psalm 84. De praeses gaat voor in gebed.

2. Op aanvraag van den praeses worden de erdenite-brieven nagezien door Ds. Goote en br. C. Wüst. Alle kerken blijken weinig vertegenwoordigd. Er zijn vier instructies. Bij onderzoek wordt de afwezigheid van een der dienaren des Woords, in wiens plaats een onderling werd afgevaardigd, verklaard uit de omstandigheid, dat die leeraar nog niet van vakantie was thuisgekomen. De classe spreekt hierover hare afkeuring uit, indien althans blijken zou dat dit inderdaad de reden van afwezigheid is.

3. Het moderamen wordt geconstitueerd. Ds. Kunst is praeses. Ds. Steenhuis assessor. Terwijl in de plaats van Dr. Greydanus, die de classe verliet, als scriba wordt aangewezen Ds. Goote.

4. Terwijl de assessor praesideert, leest de Actuaris de notulen, die goedgekeurd en geteekend worden.

5. Aan de orde komt het rapport van de laatste Particuliere Synode, dat gedrukt ter tafel is. Het geeft tot geen discussie aanleiding. De wenselijkheid wordt uitgesproken om voortaan het gedrukt rapport niet slechts aan de kerken, maar ook aan de zes klassen te zenden.

6. Rapport wordt uitgebracht van de vergadering der kerken van Barendrecht, Heerjansdam en Rijsoord, waarin de approbatie der beroeping van Ds. Ruma naar Arnhem werd verleend. Wordt voor kennisgeving aangenomen.

7. Gelezen wordt een circulaire van Deputaten der Generale Synode voor de verzorging van em. pred., pred.-weduwen en -wezen. Aangehouden wordt daarin op een onderzoek, of alle kerken reeds de door Utrecht 1905 gewilde stipulaties met hare dienaren hebben gemaakt. Een voorlopig onderzoek geeft gunstig resultaat. Den kerksitatoren wordt deze zaak bijzonder aanbevolen.

8. Een verzoek om hulp in den dienst des Woords van de classe Brielle wordt gelezen. Waar in eigen kring het getal vacatures zoozeer toecnam, moet de classe tot haar leedwezen besluiten deze hulp niet te kunnen verleenen.

9. Gelezen worden de stukken betreffende de beroeping van Ds. van Pernis naar Schooneveld. Ze zijn alle in orde. Een acte van losroeping wordt in duplo aan Ds. P. verleend.

10. Aan de orde komen de instructies van de kerken te Zuid-Beyerland, Strijen, Westmaas, Klaaswaal en Heerjansdam, alle vervulling vragend van vacaturebeurten.

Alle aanvragen worden toegestaan. Deputaten ad hoc zullen de regeling der vervulling ontwerpen.

11. Aangewezen worden tot consulente van Westmaas, Ds. Heidema, van Zuid-Beyerland Ds. Koolstra, van Strijen en Klaaswaal Ds. Goote, en Heerjansdam Ds. Kunst.

12. Bij de rondvraag naar art. 41 K. O. brengt een der kerken een zaak ter sprake, die de classe echter nog niet in behandeling kan nemen, aangezien niet bleek dat zij in de kerkeradsvergadering niet had kunnen zijn afgehandeld.

Geklaagd wordt, dat bij de afscheidsprediking van een der dienaren des Woords geen klassikaal vertegenwoordiger aanwezig was. Het blijkt, dat de betrokken kerk van de afscheidsrekening kennis had gegeven aan den consulente en deze niet ingebreeke kan worden gesteld.

13. De kerken van Heerjansdam, Westmaas en Numansdorp vragen volgens art. 11 of 13 K.O. dezelfde ondersteuning aan als het vorige jaar is genoten. Die aanvragen zullen onderzocht worden, ook in verband met de vacaturen der kerken.

14. Er wordt gepauzeerd. De collecten en quota worden geleid. Enige nlatatige kerken worden na de pauze vermaand, de vereischte collecten en bijdragen alsnog te zenden.

15. De deputaten worden gecontinueerd. In de vacature van Pernis wordt als deputaat voor de evangelisatie aangewezen Ds. Schouten en als deputaat voor de vacaturebeurten eveneens Ds. Schouten.

16. De vacaturebeurten worden aldus geregeld: Klaaswaal 10 Oct. Ds. Steenhuis, 21 Nov. Ds. Heidema en 12 Dec. Ds. Goote, Strijen 12 Sept. Ds. van Pernis, 21 Nov. Ds. Goote en 12 Dec. Ds. Steenhuis. Zuid-Beyerland 17 Oct. Ds. Heidema, 14 Nov. Ds. Koolstra, 19 Dec.

Ds. Sleewijk Visser, Westmaas 3 Oct. Ds. Sleewijk Visser, 21 Nov. Ds. v. Duin, 12 Dec. Ds. Koolstra, Heerjansdam op nader te bepalen datum Ds. Kunst.

17. Ds. Schouten, over wiens herstel bij den aanvang der vergadering door den praeses de blijdschap der classis was uitgesproken, dankt voor de in zijn krankheid ondervonden hulp van de zijde der classis, met name van de Dienaren des Woords. Hij gewaagt van den zegen dien de Heere over de kerk van Ridderkerk geeft.

18. Ds. van Pernis spreekt een hartelijk afscheidswoord, dat door den praeses beantwoord wordt. De vergadering eindigt Ps. 100: 4.

19. De volgende classale vergadering zal door de kerk van Bolnes D. V. tegen 1 Dec. worden samengeroepen.

20. Ds. van Pernis gaat in dankzegging voor. De praeses sluit de vergadering.

De Actuaris, J. G. KUNST.

Buitenland.

Polen. De Mariaviten. II.

Deze priester, die hun ambt in de Roomsche kerk bleven uitoefenen, namen, gelijk zij zeiden, den oudsten regel van den heiligen Franciscus van Assise aan, die in 1209 werd ontworpen. Zij hebben er zich echter geen rekenschap van gegeven, dat deze regel wel onder de werken van den heiligen Franciscus gedrukt wordt, maar een reeks bepalingen omtrent de organisatie en de vrome oefeningen van de orde bevat, die eerst een eeuw later konden geformuleerd worden. Doch den Mariaviten priester is het er niet in de eerste plaats om te doen de verschillende regels van de Franciscaner orde te volgen, maar om den geest die Franciscus bezield, welke zich openbaarde in vrijwillige armoede, het afsterven van den ouden mensch, innige Godsvrucht en ook erbarming met het arme volk en geheele zelfverloochening, te doen herleven.

Dezen geest zien de Mariaviten in de Maagd Maria belichaamd; haar leven (Maria vitam) willen zij volgen en ze noemen zich daarom Mariaviten. Of dit echt Franciscanisch is, betwijfelen wij. De stichter der orde heeft de eerste broeders om zich vergaderd op grond van uitspraken van het Evangelie. Maar de Mariaviten hebben zich de Maagd Maria tot ideaal gesteld, doch bij hun arbeid blijkt het, dat de vereering van Maria meer dient tot aansporing van een heilig, ascetisch, zelfverloochend leven, dan dat het aanleiding geeft tot buitengewone Mariaverering. De Mariavite priester trachten nieuw leven te wekken, de menschen uit de sleur van het gewone leven te trekken en datgene wat de Roomsche cultus biedt, tot geest en leven te maken. Biecht en communie dienen daartoe als middel. Naast het inzien in de krachten en deugden van Maria, die in zekere mate voor de concentratie der geloovige gemeente gehouden wordt, staat bij het Mariavitisme de aanbidding van den Zoon Gods, verborgen in het altaarsacrament, dikwijls herhaalde biecht en communie, als voornaamste middelen tot de godsdienstige en zedelijke vernieuwing der Christenheid, op den voorgrond. Daarmede wordt ernst gemaakt. Zij spreken met de biechtelingen met groote teederheid en gaan op hunne geestelijke nooden in. Groote scharen verdringen zich om hunne biechtstoelen, terwijl ook het lagere volk vertrouwen in hen ging stellen door hun zoekenden liefde-arbeid. Hun leven dwingt aan de menigte eerbied af. Zij zijn geheelonthouders, rooken geen van de in Polen zoo geliefte sigaretten, en eten geen vleesch noch visch. Weinig behoeften kennend geven zij zich met groote toewijding aan armen en ellendigen.

De Roomsche geestelijkheid heeft den strijd tegen de Mariaviten aangehouden, toen het openbaar werd hoeveel invloed zij op het volk uitoefenden.

WISSEKEL.

Wat het eerste betreft, daarop is nog geen afdoend antwoord gegeven. Er zijn drie wegen denkbaar.

1. Uit Noord-Europa.

2. Om de Behringstraat in N. O. Azië, waar dat N.-Amerika zeer dicht nadert.

3. Over de Keerkringseilanden.

Van deze drie wegen is de laatste wellicht de meest aannemelijke. De Keerkringseilanden zijn hier onze Oost met N.-Guinea; voorts N.-Holland, N.-Zeeland en de eilanden van de Stille Zee tot Zuid-Amerika toe.

Dat de eerste weg de ware zou zijn is moeilijk aan te nemen. Toen lang vóór Columbus Noorsche zeevaarders in Amerika landden, waren er reeds veel menschen. De voorvaders van deze zouden dus reeds in zeer vroege tijden de lange en gevaarlijke reis van Noord-Europa naar Amerika moeten gemaakt hebben, en dat is kwalijk denkbaar.

Evenmin is waarschijnlijk, dat reeds zoo vroeg tal van menschen naar het afgelegen Kamschatka zouden verwaald zijn om dan over de zee het koudste gedeelte van Noord-Amerika te bereiken en van daar weer zuidelijker af te zakken. Wel is natuurlijk mogelijk dat eenigen de wegen genomen hebben bij 1 en 2 aangegeven.

Bealissend uitgemakt is de zaak echter niet. Over die vroege tijden welke het hier geldt, wijkt de geschiedenis.

Geheel anders echter staat het met de komst der negers, die thans reeds in Noord-Amerika tot vele miljoenen zijn aangegroeid.

Zoals bekend is, werd Amerika omstreeks 1500 door de Spanjaarden in bezit genomen. Zij gebruikten de Indianen die er toen woonden, om het goud en zilver dat in de grond zat er uit te delven. Doch het volk was daarvoor te zwak. Toen bedacht de Roomsche bisschop Las Casas, een edel man, negers uit Afrika, die sterker waren, te laten komen om het werk te verrichten. Hij meende het goed, doch gaf inmiddels aanleiding tot een verfoelijken slavenhandel en een jammerlijke slavernij der negers eenenlang. Het uitnemende boek "De Neger-het" schetst hoe gruwelijk het nog toeging in de eerste helft der negentiende eeuw. De oorlog nu, een vijftig jaar geleden, heeft er een eind

aan gemaakt. Thans zijn de negers vrij en groeien snel in getal.

En wat nu het derde punt betreft, zoo wordt in oude overleveringen en geschriften gesproken van een groot rijk Atlantis, dat lag tusschen Europa en Amerika. Dit groote rijk zou door de wateren zijn verzwolgen en de zee die men daar thans vindt heet de Atlantische.

Of het waar is? Dit valt moeilijk uit te maken althans dusver. Opmerkelijk is dat juist de zee tusschen Europa en Amerika zoo weinig eilanden heeft.

Bestaat er, vraagt P. in onze taal een woord geschied?

Dit woord bestaat. Het is hetzelfde als het Duitse *Geschichte* en beduidt als dit *geschiedenis*. Zoo komt het o.a. voor in het schoone vers van Beeloo, getiteld: Ruth.

Wie kent niet heel uw treurgeschiede, Den omvang van uw naamloos leed.

Het woord komt uiterst weinig voor; meest bij dichters en in verheven stijl.

Achter in sommige Psalmböeken vindt men een vers van David. Het is bij dit werkelijk gemaakt heeft, waarom is het dan niet bij de Psalmen opgenomen.

Het hier bedoelde is het zogenaamde "Eigen geschrift Davids". Het begin luidt: (onze lezer vindt wel goed, dat we het niet geheel overnemen).

Ik was een jongeling, Nog teder en gering, Bij broederen laag geacht. Men had mij in het veld Tot herder aangesteld.

Daar hield ik steeds de wacht, En weidde 't wollig vee. Toen maakte ik wel te vree, Een harp met eigen handen, enz.

Over de dingen van welke in Gods Woord gesproken wordt en over de geschiedenis der Joden bestaan uit den anderen tijd een aantal niet gewide boeken en geschriften. Zij handelen over godsdienst, zedeleer, Bijbelsche personen, der strijd der Joden tegen de Syriërs, 160 v. v. c. enz.

De voornaamste onder deze geschriften vindt men, vertaald, in de groote oude uitgaven van den Statenbijbel, tusschen O. en N. Testament, met een waarschuwing erbij, dat het geen boeken zijn van goddelijken oorsprong. Het zijn de "Apocriefen", die door de Joden van de Bijbel-boeken werden gescheiden gehouden.

Door de Gereformeerde kerk zijn deze boeken ook steeds terecht als bloot menschenwerk beschouwd. De Roomsche kerk is in de dwaling gevallen sommige als goddelijk te erkennen.

Behalve de meer bekende Apocriefen bestaan er ook onachte Evangelien, zogenaamde Apocriefe brieven enz. De Apocriefe boeken die bij den Statenbijbel zijn opgenomen bevatten veel goeds en leerrijks, ook allerlei geschiedverhalen die niet hebben. Maar er staan ook valsche leerzinnen, dwaasheden en leugens in.

Het eigen geschrift Davids is een zeer onbeduidend stuk. Het vertelt nagenoeg niets, dat we ook niet reeds uit den Bijbel weten. Zeker is het niet van David en behoort het ook niet tot de Psalmen. Terecht is het uit de latere kerkboeken weggelaten. Vreemd is dat het toch nog onlangs in een nieuwe uitgave voorkwam.

HOOGENBIJK.

Ingezonden Stukken.

Buiten verantwoordelijkheid van de Redactie.)

Aan de Redactie van *De Hervorming*. Mijneer de Redacteur!

De 35e verjaardag der Vrije Universiteit.

De heer Mr. A. J. L. van Beeck Calcoen, Rijnsstraat 10, den Haag, vraagt aan de lezers van de *Rotterdammer* of zij vóór 20 October a.s. aan zijn adres één gulden willen sturen. Beoefeld wordt, al die gulden op den stichtingsdag als een verjaarsgeschenk aan heeren Directeuren ter hand te stellen.

Hij vraagt dit aan hen, die de Vrije Universiteit om haar beginsel liefhebben.